СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVI. Ч. 231. Джерзі Сіти, Н. Дж., середа, 5-го жовтня 1938. No. 231. Jersey City, N. J., Wednesday, October 5, 1938. VOL. XLVI.

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. 4-0807. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE.

АМЕРИКА БАЧИТЬ ДОГІДНИЙ ЧАС ДЛЯ ЗАМИРЕННЯ

ВАШИНГТОН. — Підчас своєї промови, виголошеної заходами місцевого щоденника „Стар", Сомнер Велес, заступник секретаря стейту, потвердив вістки, що американський уряд шукає способів причинитися до заведення загального миру.

На думку уряду, говорив Велес, тепер є догідний час для зроблення угоди між державами про мирну економічну конкуренцію та обмеження зброєнь.

ЧЕХОСЛОВАЧЧИНА ПРОСИТЬ АМЕРИКАНСЬКОЇ ДОПОМОГИ.

ВАШИНГТОН.— Владімір Гурбан, чехословацький посол у Злучених Державах, апелює до американського уряду помогти Чехословаччині полагодити справу втікачів з судетських країв, що втекли звідти перед наступом німецьких військ.

Секретар стейту Гол, на котрого руки передано цей заклик, заявив свою симпатію для втікачів. Гурбан сказав Голові, що міжурядовий комітет у Лондоні не робить іще для втікачів нічого.

ПРИЇЖДЖАЄ КОРАБЕЛЬ, ПЕРЕЛАДОВАНИЙ УТІКАЧАМИ ПЕРЕД ВІЙНОЮ.

НЮ ЙОРК. — „Квін Мері", великий корабель підприємства „Кюнард Гвайт Стар", приїхав сюди в понеділок, переповнений ущерть пасажирами, що втікали з Европи перед страхіттям війни.

Мав він 2,112 пасажирів. Навіть ґімнастична саля корабля була перемінена на спальню. Підчас подорожи корабельна команда відбувала з пасажирами вправи на випадок нападу підводних лодок.

МЕКСИКО ЗАБИРАЄ ГЕРСТОВУ ЗЕМЛЮ.

МЕКСИКО. — На основі останнього декрету мексиканського президента мексиканський уряд забрав на публичну власність між іншим 17,980 акрів землі, що належала до відомого американського ґазетного власника, Вилієма Рендолфа Герста.

Земля лежить у стейті Чівава й була записана як власність підприємства „Бабікора Інвестмент Ко."

ДАЄС ОБІЦЯЄ РОЗСЛІДИТИ ФАШИСТІВСЬКИХ ФАБРИКАНТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Даєс, голова конґресового комітету для розсліду „неамериканських акцій і пропаганд", відповів дирекції Краєвого Союзу Фабрикантів, що він справді наміряє розслідити, котрі саме американські фабриканти піддержують своїми фондами фашистівську і націстичну пропаганду в Америці.

БУНД ВНОСИТЬ ВІДКЛИК.

БРУКЛИН (Ню Йорк). — Місцевий апеляційний суд дістав відклик німецьких націстичних симпатиків, засуджених присяжними повіту Софовк 12. липня за неподання урядові списку своїх членів. Відклик каже, що члени організації не є зобовязані складати присягу вірности Гітлерові, як це було зізнане на розправі.

БОРОТЬБА МІЖ ЮНІЯМИ.

ГЮСТОН (Тексас). — У своїй вступній промові на 58. річній конвенції Американської Федерації Праці президент організації, Вилієм Ґрін, закидав Комітетові Промислової Організації бажання розбити Американську Федерацію Праці та завести „одну велику юнію", як цього, мовляв, хочуть комуністи.

Ґрін говорив теж, що Краєва Рада Робітничих Відносин є союзницею Комітету Промислової Організації.

ПАРТІЯ ПРАЦІ ІМЕНУЄ КАНДИДАТІВ.

НЮ ЙОРК. — Стейтова конвенція Американської Партії Праці іменувала своїми кандидатами на уряд стейтового ґубернатора Герберта Лімена, на становище сенатора Роберта Ваґнера. Ці кандидати були теж іменовані стейтовою Демократичною Партією.

АМЕРИКАНСЬКИЙ ДИПЛЬОМАТ ЗГИНУВ НА ПОЛЮВАННІ.

РИЧМОНД (Вірджінія). — Від вистрілу власної рушниці підчас випадку на полюванні згинув тут 56-літній американський дипльомат Ричард Крейн, що був свого часу представником Злучених Держав у Чехословаччині.

ПРОТИ ДИТЯЧОЇ ПРАЦІ В ҐАЗЕТНІМ ПРОМИСЛІ.

ВАШИНҐТОН. — Ґенеральний синдик Американського Союзу Видавців Ґазет порадив газетним накладцям відправити з роботи всіх продавців ґазет, котрі не мають 14 років життя.

ЗА ПРАЦЮ ДЛЯ СТАРШИХ РОБІТНИКІВ.

ВАШИНҐТОН. — Конґресмен Джеймс Мід виступив публично за встановлення постійного федерального бюра для шукання праці робітникам, що мають понад 45 літ життя.

ДО УКРАЇНСЬКОЇ ІМІҐРАЦІЇ В АМЕРИЦІ!

Світ переживає тепер важку політичну кризу. Тріщать кордони усталених держав і без війни переходять краї під нову владу. Часи непевні й не знати, де цей рух задержиться.

Дотикає ця криза безпосередньо й український народ, бо в Чехословаччині, котра цею кризою найбільше захоплена, знаходиться частина української території з трьома четвертинами міліона людей українського роду. Колись у давнині ці люди були самостійною державою та були звязані державною орґанізацією з рештою українських земель. Потім довгі віки ця земля стогнала під страшним мадярським ярмом. По світовій війні вона зазначила своє бажання належати до української держави як сутня частина великого українського народу, що сягає від Карпат по Кавказ, від Тиси й Попраду по Припять, Дон і Кубань.

З упадком Української Народньої Республики Закарпаття попало не зо своєї волі під чехословацьку державу, котра обіцяла йому тоді повну національну автономію. 18 років Закарпаття надармо ждало від Чехословаччини виконання цеї обіцянки. Чехословаччина цеї обіцянки не виконала, а зате використовувала лячне економічне положення краю й партійну боротьбу, щоб здержувати природній, матеріяльний і культурний розвій краю в інтересі власного панування.

В останній кризі українці Закарпаття на зїзді представників ріжних установ в Ужгороді уповажнили Першу Українську Центральну Раду говорити авторитетно в імені всього українського населення Закарпаття.

Хвилина стала справді ґрізна, бо до українських земель під Чехословаччиною піднесли претенсії ріжні сусіди, передовсім Польща, яка боїться, що поширення прав українців на Закарпатті може відбитися на політиці українців за Карпатами під польською окупацією, та Мадярщина, котра домагається тепер Закарпаття в імені так званих історичних прав Мадярщини. Заходить небезпека, що Мадярщина й Польща погодяться коштом Закарпаття.

Ґрізне положення Закарпатської України комплікується ще й тим, що навіть загрожена її втратою Чехословаччина далі не дає корінному українському населенню і його вибраним представникам повної свободи висказувати свою волю про майбутню державну приналежність. До того український народ не має ні в одній частині своєї території самостійної держави, яка моглаб виступити в обороні наших братів на Закарпатті. Поза Чехословаччиною українці знаходяться теж під чужими окупантами, які не дають їм виступати свобідно в обороні своїх братів на Закарпатті.

Заступитися за своїх братів на Закарпатті можуть свобідно лише ті українські іміґранти, що тепер знаходяться у вільних державах світу, а передовсім ми, українські іміґранти в Америці. Лише ми можемо висказуватися свобідно й домагатися такого права для братів у рідній землі. Ми одні можемо без обмежень звертати увагу світової опінії на положення наших братів.

Тому українській іміґрації на свобідній землі Америки треба використати це право й виступити всіми можливими способами з висказами свого живого зацікавлення долею тої частини українського народу, що є під Чехословаччиною. Нам треба висилати з усяких зборів, віч та маніфестацій телеґрами до урядів Злучених Держав і інших великих держав та до міждержавної комісії, що має наглядати над остаточним усталенням границь Чехословаччини, і в цих телеґрамах та письмах треба нам добиватися того, щоб нашому народові Закарпаття вільно було, безпосередньо, чи посередньо, через Українську Центральну Раду в Ужгороді, висказувати свою волю про майбутню державну приналежність зовсім свобідно, себто без страху переслідувань з боку влади, без огляду на те, яка ця воля не булаб, себто, хочби вона була за повну самостійність.

У той самий час нам треба пригадати світові, що крім закарпатських українців знаходиться ще понад сорок міліонів поневолених українців під польською, московською й румунською окупацією, та що світовий мир не буде так довго утревалений, поки весь український народ не звільниться від цих окупантів та не заживе свобідно в соборній українській державі.

Ню Йорк, 3. жовтня 1938.

За виконний комітет Обєднання Українських Організацій Америки:

ОМЕЛЯН РЕВЮК, голова, ДМИТРО ГАЛИЧИН, секретар.

СОТКИ ТОН ОВОЧІВ ГНИЮТЬ.

„Вечерная Москва" гостро виступає проти господарки в московських елеваторах, призначених до магазинування овочів. Усі ці елеватори нездатні до вжитку. Хоч до Москви щоденно тепер привозять понад 136 тон овочів, їх нема на ринку, бо вони лежать на залізничій стації, або гниють в елеваторах.

КІСТЯК МАМУТА В ЧЕРНІВЦЯХ.

На одному з передмість Чернівець відкопано в глибині 2 метрів кістяк мамута. Кістяк є в доброму стані.

ДОПОМОГА ЖЕРТВАМ ГУРАҐАНУ.

Червоний Хрест уже обхопив своєю організацією всі жертви гураґану. Він дає тепер допомогу 19,012 родинам.

ШУКАЮТЬ ПЕРЕЛ ЦІСАРЕВОЇ ЄЛИСАВЕТИ.

На острові Корфу повстало товариство, що має за ціль робити розшуки перел та інших дорогоцінностей австрійської цісаревої Єлисавети (дружини цісаря Франца Йосифа І.), що їх вона закопала в одній з печер на цьому острові.

В КОЖНІЙ УКРАЇНСЬКІЙ ХАТІ ПОВИНЕН ЗНАХОДИТИСЯ ЧАСОПИС „СВОБОДА".

ЗАКАРПАТТЮ ГРОЗИТЬ ПРИЛУЧЕННЯ ДО МАДЯРЩИНИ

МАДЯРАМ ПОМАГАЄ МУСОЛІНІ.

РИМ. — Італійський урядовий орган „Інформаціоне Діпльоматіка" поміщує статтю, в якій накликає Чехословаччину, щоб чимскорше полагодила свої непорозуміння з мадярами, бо відкладання тільки загострює положення і може викликати для чехів тим гірші наслідки. Мусоліні порішив цілою силою піддержувати мадярів, щоб у той спосіб задержати їх у крузі італійської політики. В урядових колах говорять, що небавом Мусоліні піддержить далеко більші домагання Мадярщини, а саме прилучення до неї Закарпатської України й Словаччини, щоб у той спосіб мадяри дістали спільні границі з Польщею, ніби для протибольшевицького фронту.

„МИР НА ЗЕМЛІ, АЛЕ ЗБРОЙМОСЯ".

ЛОНДОН. — В анґлійськім парляменті здавав звіт зо своєї політики премієр Чеймберлин. Судячи по настроях в Анґлії, його політика повинна була знайти повне одобрення в парляменті. Проте були гострі критики тієї політики. Передовсім гостро критикував Чеймберлина за його уступство перед Гітлером Доф Купер, перший лорд анґлійської адміралії. Він говорив, що Чеймберлин все уступав перед Гітлером і боявся його дразнити. А Гітлер розуміє мову тільки сильного кулака. Гітлер попустив щойно тоді, коли побачив, що Анґлія мобілізує свою фльоту. Якби Анґлія далі була погрожувала силою, то Гітлер був би змяк цілком. Доф Купер так захопився своїми словами, що мало не розплакався перед парляментом. Його піддержував провідник опозиції, Атлі, й уступивший міністер Іден. Також оплескували його промову багато інших послів.

Чеймберлин оборонявся тим, що так мусів зробити, щоб урятувати мир. Війна булаб ні до чого не довела. Проте Чеймберлин зазначував, що Анґлія не сміє ні на хвилину припиняти своїх поспішних зброєнь.

ГІТЛЕР ТРИЮМФУЄ НА СУДЕТСЬКІЙ ТЕРИТОРІЇ.

БЕРЛІН. — Німецькі війська ступнево займають судетську територію. Гітлер удався там, щоб своєю присутністю скріпити влучення тої території до Німеччини. Все населення Судетів вийшло зустрічати Гітлера. Перед ним обсипувано цвітами вулиці. Всі кричали, що він їх спаситель. Обсипувано цвітами також вояків. Приняття було надзвичайно сердечне і правдиве.

ЧЕХИ ХОЧУТЬ ПОЗИЧКИ.

ПРАГА. — Тепер, коли чехам відібрано найкращі економічні території, чехи звернулися за границю за позичками. Анґлія обіцяла їм негайно виплатити 45 міліонів долярів. Також позичку дасть Франція.

Чехи тепер дуже озлоблені на Анґлію і Францію. Ґазети виливають більше ненависти у їх бік, ніж у бік Німеччини. Зміна така велика, що деякі ґазети тепер отверто заявляють, що краще погодитися вповні з німцями і в цілості включитися в круг їх впливів. Всеодно, чехи не остоються перед напором німців, а західні демократії їм не поможуть.

СОВЄТИ АРЕШТУВАЛИ БЛІХЕРА.

МОСКВА. — В добре поінформованих колах говорять, що маршала Бліхера, команданта далекосхідньої армії, таки арештовано. Вже від довшого часу в совєтській пресі ні словечком не згадувано про нього, хоч широко розписувалися совєтські ґазети про бої з японцями. Рекламували інших ґенералів, але про Бліхера не було ніде ні згадки. Недавно поїхав на Далекий Схід маршал Ворошилов, який перевів там далекойдучі зміни в персоналі. У висліді Бліхер попав у тюрму. За що його арештовано, покищо не відомо.

В ПАЛЕСТИНІ ДАЛІ КРІВАВІ РОЗРУХИ.

ЄРУСАЛИМ. — Арабські терористи напали вночі на жидівську оселю над берегами Галилейського озера і замордували 21 жидів, в тому 10 дітей. А жиди вбили шістьох арабів. Бомбові замахи в Палестині є нині звичайним, щоденним явищем.

ХЛІБ ЗАМІСЦЬ БОМБ.

МАДРИД. — Щоб ушанувати якось другу річницю повстання ґен. Франка, його літаки поїхали над Мадрид і там скинули 170,000 бохонців хліба замісць бомб.

АНҐЛІЙЦІ ТВОРЯТЬ МІЖНАРОДНЮ АРМІЮ ДЛЯ СУДЕТІВ.

ЛОНДОН. — Анґлійський уряд призначив пять тисяч вояків, які удадуться до Чехословаччини, щоб стерегти плебісциту. Крім того ще туди тисяча бувших анґлійських ветеранів. Франція й Італія також шлють туди пять тисяч війська.

"SVOBODA" (LIBERTY)
FOUNDED 1893
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jeresy City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917 authorized July 31, 1918.

Адреса: "SVOBODA", P. O. Box 346, JERSEY CITY, N. J.

МАДЯРЩИНА ПРОСТЯГАЄ ЛАБЕТИ

З Будапешту подають вістку, що Мадярщина підносить домагання до Чехословаччини, щоб вона віддала Мадярщині негайно території, заселені мадярською людністю, як Чехословаччина віддала Німеччині судетські краї, а Польщі Тешин, а крім того щоб згодилася на переведення в краях, забраних від Мадярщини, народнє голосування над тим, до котрої держави населення цих країв захоче належати: чи до чехословацької, чи до мадярської держави.

Перша частина мадярського домагання йде по лінії засади національного самовизначення, за котрою кожному народові належиться право рішати про свою державну приналежність. Вона виходить із заложення, що мадяри, котрі колись належали до мадярської держави, а котрих потім силою прилучено до чехословацької держави, без сумніву захочуть знову належати до мадярської держави, і в цьому справді нема найменшого сумніву.

Друга частина мадярського домагання виходить уже з засади самовизначення народів, бо та засада вимагає лишити населенню Закарпаття сказати свою волю про державну приналежність без ніяких обмежень. Обмежати їх у висказі волі значить цю засаду ламати. Видно, що таким обмеженням мадяри сподіваються заставити немадярське населення заявитися за Мадярщину, хоч воно за неї не заявилося, якби йому була дана повна свобода вибору. Ця частина мадярського домагання виходить із заложення мадярського імперіялізму. Вона послугується, видно, аргументом історії: мовляв, що належало колись до Мадярщини, повинно до неї належати навсе.

Такі претенсії підносила Мадярщина не від нині. Підносила вона їх від самої утрати тих країв. Та досі Чехословаччина, і сама й зо своїми союзниками, була досить сильна, щоб не звертати уваги на ці домагання слабої Мадярщини. Тепер Чехословаччина слаба й полишена на себе, а Мадярщина має сильних союзників. Отже нині Закарпаттю справді грозить небезпека, що Мадярщина під сякою або такою притокою посягне по Закарпаття та окупує його або сама або в порозумінні з іншими державами. Звісно, що повного самовизначення Закарпаття бояться деякі держави поза Мадярщиною й радо їй поможуть Закарпаття окупувати.

Чого ждати українцям Закарпаття від мадярської окупації, не трудно догадатися. Маємо на відповідь живу практику багатьох століть. Без перебільшення можемо сказати, що ні один з наших сусідів не переслідував українського народнього руху так послідовно й безпощадно. Правда, мадяри від часу війни запевняють відірвані від них національності, що набудуть будуть шанувати їх національні права, але досвід нас учить, що народи своїх наставлень до інших народів так скоро не зміняють. Ми знаємо, що як Мадярщина добивається назад Закарпаття для себе, то не в іншій цілі, лише в цілі повної його мадяризації.

Куди має йти наша політика в цій справі, виходить ясно: нам треба за всяку ціну, виступити проти мдаярських посягань.

СТАТУТ НАЦІОНАЛЬНИХ МЕНШИН У РУМУНІЇ В ПРАКТИЦІ

Недавно подали були часописи вістку про новий румунський статут для національних меншин. Українськи газети здержалися від якихнебудь коментарів і згодгадів, надіючися, що саме життя покаже, наскільки румунські правлячі чинники цей статут схотять примінити в практиці, чи має він остатись тільки на папері декорацією для заграниці, поза якою на ділі нічого не змінилося.

Справа вияснилася в коротшому часі, ніж ми думали. Згаданий декрет вийшов чотирнацять днів перед початком шкільного року. За той короткий час батьки мали заявитись у справі мови навчання в школі, до якої ходять їх діти. На Буковині дозволений часопис „Час". Всі культурно-освітні осередки в краю, при допомозі яких можна було повести відповідну акцію, знищені. „Час" помістив 6. вересня ц. р. зразок заяв у справі мови навчання. Розіслано тисячі примірників. Цей самий зразок помістив „Час" удруге в числі з 9. вересня, та влада сконфіскувала цей зразок і читачі не знали навіть, що цей зразок був надрукований вдруге і сконфіскований, бо заборонено лишати в часописі білі плями. Не було іншої ради, як кинутися на села та роздати всюди формулярі заяв.

Черновецька українська інтелігенція розїхалася по селах з формулярами заяв. Влада відповіла масовими арештами. Між іншими в четвер жандармерія арештувала в м. Силетині інж. Олега Турушанка, а в с. Бродині п. Степана Тимчука. Всіх арештованих гонять з найдальших околиць пішки до военного суду в Чернівцях. У вязниці военного суду жахливі відносини. Арештовані сплять на голій долівці у келіях, повних щурів, блощиць та вошей. Про поведінку старшин жандармерії та слідчих суддів нечего й говорити.

Так реалізують декрет про національні меншини відносно шкільництва, що наробив стільки шуму за кордоном.

У справі відправи богослужень видав румунський прем'єр - патріярх у букарештенській газеті „Неамуль Романеск" такі коментарі до нового статуту для національних меншин:

В румунських селах або в селах з румунською більшістю мають усі богослуження правитися виключно по румунськи. Щодо сіл з нерумунським населенням, то треба розріжнити села зо словянським населенням або зо словянською більшістю; там мається богослуження і далі правити по румунськи, а тільки ектенію й одну молитву можна читати мовою вірних. У селах з несловянським населенням і цього не вільно; все богослуження буде й далі правитеся по румунськи. Проповіді можуть бути виголошувані мовою „зрозумілою вірним" (отже не рідною мовою вірних). При обрядових святах вдома (хрестини, похорони і т. п.) можна деякі молитви відправляти мовою вірних, але більшість богослужень відправляти таки по румунськи.

Як у практиці виглядає охоронний статут для національних меншин навіть у звуженій інтерпретації прем'єра - патріярха, найкраще говоритть отсей характеристичний факт:

Военний суд засудив 27-літнього черця хрещатського монастиря (над Дністром, напроти Заліщик) Петра Германа на 6 місяців вязниці та 10,000 лей гривни за те, що в місті Заставні читав над покійником церковно - словянську псалтирю і тимсамим ніби вів „українську пропаганду".

Повищі факти доказують наглядно, що румунський статут для національних меншин у відношенні до українців має тільки теоретичне значіння. У практиці тамошні українці не мають змоги користати з нього, бо влада не допускає. Отже на ділі остался все по давньому.

НІМЦІ ПРО ПОЛЬСЬКО-УКРАЇНСЬКІ ВІДНОСИНИ

В 5-му числі місячника „Der Deutshe im Osten" появилася стаття про польсько-українські відносини, які автор змальовує ось так:

Польська преса і польські офіційні круги відносяться з симпатією до руху судетських німців, одначе ця симпатія не є безінтересовна. Польщі йде про те, щоби позискати при цій нагоді засадниче поліпшення положення польської меншини в Чехословаччині. Одначе, як це вже нераз бувало, Польща держиться зпочатку ззаду, коли в той час німці боряться в першій лінії, і щойно коли німці справу виграють, Польща використає прецеденс і зголосить, на ніщо вже не наражуючись, свої претенсії. Справа судетських німців причиняється крім того до віддавна вже бажаного польсько-словацького зближення. Є це одна причина більше, для якої Польща в справі судетських німців зберігає прихильну невтральність.

Одначе у відношенні до своїх меншин Польща не задумує витягнути з чехословацької справи ніяких консеквенцій. Автономічні домагання українців дальше відкидає уряд і польське громадянство. Як обоснування свого поступовання польські чинники подають, що Польща є національною державою, а не як Чехословаччина, державою національностей. Обоснування це, твердить автор, не видається дуже сильне, коли візьмемо під увагу, що в Польщі є 40 відсотків національних меншин. Особливо українці, які в ніякому разі не чуються на замешканих ними теренах гістьми, але господарями, не можуть якось погодитися з польською політикою. Домагання автономії, видвигнене через них знову останніми часами, було і є дальше засадничою їх вимогою. З іронією відноситься автор до голосів польської преси, яка твердить, що „мається тут до діла з німецькою роботою" Таке твердження є позбавлене глузду. Адже німців залежить тепер на безогляднім спокою на сусідньому відтинку.

Дальше автор обговорює питання чисельности українців. На підставі польського перепису українців є коло 4 і пів міліона. Автор доходить до висновку, що Велика Україна займала би простір коло 620,000 кв. км. з 50 міліонами населення, в тому 40 міліонів корінних українців.

Переходячи до справи польсько-українських відносин від часів світової війни, автор підкреслює, що тоді, коли совєтська Україна тішилася сякою-такою автономією, українці — польські громадяни вважали своею преналежність до Польщі за деякого роду провізорію, бо їхбим змаганням було відірватися від Польщі і прилучити замешкалі ними землі до української совєтської республики. На щастя для Польщі, у Совєтах курс загострився, українська автономія сталася фікцією й українці в Польщі хоч-не-хоч погодилися з фактом приналежности до Польщі. В 1935 р. польський уряд започаткував „нормалізацію", яку одначе польська сторона вела в спосіб дрібничковий і нездицидований. Польські політики по смерти Ю. Пілсудського не зрозуміли великої ідеї маршала, який по забезпеченні собі західного фронту в 1934 р. всі сили хотів обернути на дефінітивну розвязку української справи. Під натиском публичної опінії польські політики відступили від щирої засадничої реалізації нормалізації, повернулись до польонізаційної політики на східних і південно-східних кресах і цимсамим запропастили одну з великих нагод осягнути те, щоб українці позитивно устосункувалися до Річипосполитої. Помилкою було теж, на думку автора, започаткування руху серед загумінкової шляхти Підкарпаття, що зовсім непотрібно роздражнило українців. Непотрібна була теж боротьба з гр.-кат. духовенством. Тепер українці всі свої зусилля спрямували на господарські справи, сталися самовистарчальні і навіть бойкотують Польщу.

Майбутність, на думку автора, не представляється корисно для Польщі. Природній приріст українців є значніший ніж природній приріст поляків (українців прибуває щорічно 100,000), а щоденні виснажливі сутички з українцями вимагають від поляків величезного накладу сил, потрібних деінде.

ЯК ПОВСТАВАЛА МОСКВОФІЛЬСЬКА ПАРТІЯ У ГАЛИЧИНІ

Причини еміґрації галичан на Холмщину 1865—1867 р.

(Старання спровадити до Росії епископа та священиків із Галичини. — Яке враження зробив Львів. — В українському театрі. — У митрополита Литвиновича. — У Народнім Домі. — Сойм. — Анекдоти про віденський парлямент. — Відгомін ненадійної смерти митрополита Яхимовича. — Що сказав цар. — Після розгромлення Австрії під Садовою. — Старання галичан за посади в Росії. — Заява Наумовича у соймі. — „В адін час научіться малорусину по велікарусски". — Старання священика-поета Могильницького і наклепи проти нього. — Правдиве і фарисейське лице трьох галицьких священиків-москвофілів. — Поляки співають „Боже, царя храні",. — Пособія. — Байки про старого діда та „русина-сояка").

(1)

Рік 1866 в історії Галичини важний тим, що в тому році галицькі москвофіли виступили здекляровано: заговорили виразно про єдність із москалями. Їх історики впевняли, що сама наука навчила їх цієї єдности, а українська партія повстала завдяки польським інтриґам і Австрії, яка нібито вважала для себе кориснішим „сепаратизм" українців.

Та із документів переконуємося, що інші були причини повстання москвофільської партії в Галичині. М. і. у журналі „Кієвская Старина" з 1898 року (березень, квітень, травень) знаходимо **листи Теофана Гавриловича Лебединцева, писані до його брата в рр. 1865—1867,** що пояснюють нам причини еміґрації галичан на Холмщину й обставини, серед яких москвофіли виступили прилюдно, в ґазеті і в соймі з програмою єдности Росії. Т. Лебединців був від 1865 р. начальником „вновоо открываемой Холмской учебной дирекції". Щоб вирвати уніятські церкви та школи в Холмщині з рук поляків, треба було до того уніятів - священиків і учителів, прихильних Росії, а таких у Польськім Королівстві трудно було знайти. Треба було спроваджувати учителів із Росії та Галичини, а священиків-уніятів, неприхильних для поляків, а прихильних для православія, з Галичини. Тою справою зайнявся Лебединців. І вже 1876 р. холмська епархія рада-нерада перейшла на православія, а по холмських українцях, уніятах, яких і російські ґазети називали українцями, а їх мову українсвкою — і слух загинув.

До тієї історії подає дуже цікаві матеріяли згадане листування. Та ми займемось тільки матеріялом із нього, що безпосередньо торкається Галичини. Довідуємось, що Черкаський (князь, головний директор комісії внутрішніх і духовних справ у бувшім Польськім Королівстві) хотів спровадити зо Львова і епископа і священиків. Справи не полагодили тому, що Черкаський хотів мати епископом котрогось із москвофілів (Гинилевича), одначе львівський епископ Литвинович не згодився на те. І сам Черкаський хвалить за те епископа Литвиновича, бо „Гинилевич чоловік неенерґійний і замішаний в ріжні скандали. Кандидат Литвиновича далеко ліпший від Гинилевича і характерніший".

Далі довідуємося з тогож листа, що були старання спровадити галичан до Холмщини ще 1864 р. Це вдалося щойно Лебединцеву, коли він сам поїхав до Львова, навязав взаємини з ріжними людьми та заопікувався еміґрантами до Холмщини й москвофілами в Галичині.

У Львові був Лебединців у грудні 1865 р. і описує в листі свої враження.

„Я вернувся нарешті зо Львова. Так я був в осередку унії і хохломанії. Багато там відмінного, цікавого та всього не розповісти. Я віз деякі книжки і тому мене лякала комора. І того я лякався, як із німцями порозуміюся. Та склалося несподівано добре. Начальник російської комори Шевелів написав до начальника австрійської комори, щоб зо мною обійшлися ласкаво. Той говорить добре по польськи і як прочитав записку, пропустив мене без ревізії. **Галичина зробила на мене спершу трохи сумне враження,** може бути тому, що я їхав у погану погоду, а може тому, що **сумно було мені дивитися на цей рідний нам закуток, покалічений під подвійною владою поляків і німців.** По дорозі дуже цікаво я приставав, **коли зустрів селян і починав із ними гутірку. Все таксамо, як у нас:** хати, **стодоли, хліви, одежа,** мова, **хід, погляд, лице, поведінка у розмові та ненависть до поляків.** Лише стовпи всюди австрійські та написи німецько-польські. Це найбільше сердило мене. **Церкви такі самі,** як і **в Холмщині** та які були в нас ще дуже давно, напр. у Сигидинцях, у Журавні.

(Дальше буде).

ВСТУПАЙТЕ ГРОМАДНО В ЧЛЕНИ УКРАЇНСЬКОГО НАРОДНОГО СОЮЗУ.

Вячеслав Будзиновський.

ПРАКТИК

(Оповідання).

1)

Село Іванчики було славне на цілий повіт своїми празниками. Слава тих празників сягала й поза межі повіту. Празник в Іванчиках був семого липня, на свято Івана. Ніхто не збагне, яка була причина, що ту днину цього року празнували так шумно й гучно. Одні казали, що тому, бо мім кожними пятьма іванчиківцями були, як не чотири, то бодай три Івани. Другі казали, що тому, бо село було бідне, й іванчиківцям „овес брикає". Ще дехто висказував здогад, що населення Іванчиків, то не українська раса. Казали, що то зукраїнщена частина орди гунів, котрі через наші землі пройшли ще далеко до того часу, коли на цих землях засіли українці.

Яка причина була, така й була, а в Іванчиках народ гідно празнував свій празник. Арендар все привозив бочку, найбільшу, яка в горальні була. Привозив не дощівку, а чисту оковиту. Зараз по празнику відвозив до горальні порожну. Також до міста їхало пару фір, зараз на другий день по празнику. То їхали до лікаря побиті по „візум репертум". І лікар писав посвідку, що Іван, чи Гриць, чи Прокіп так або сяк побитий, покалічений і стільки або стільки днів неспосібний до праці. З тою посвідкою покалічений ішов до суду, щоби другого Івана, чи Гриця, чи Прокопа завдати за побиття.

Що року на другий день по празнику також до Іванчиків їхала фіра з міста. Вона привозила до села судову комісію з лікарем і з жандармами. Лікар ходив по хатах і оглядав побитих. Судовий писар списував, які то рани були на тілі і від якої рани побитий умер. Жандарми кували і забирали до криміналу тих, що вбитого били.

Та не все поталанило їм спіймати виновників. Як бійки не бачили діти вбитого, або його жінка, то жандарми відходили з нічим, бо в таких справах село держалося солідарно і ніколи ніхто бійки „не видів". Похорон такої жертви празника в Іванчиках все був величавий. На похорон ставилося ціле село. В хатах лишалися тільки ті, що ще не годні були вилізти з колиски, і ті, що вже не годні були вилізти з ліжка.

Ось таким то празником Іванчики завдячували свою славу в цілій околиці. Про це, що в Іванчиках діялось, що правда, не писали газети, та це не конче було потрібне. Ґазету заступають у нас торги. Як у Іванчиках, чи в якім іншім селі сталося щось цікаве, то не треба було ждати на ярмарок. Вже звичайного тижневого торгу було досить, щоби про пригоду знав цілий повіт.

Одного року празник в Іванчиках скінчився не так славно, як звичайно що року. Не треба було нікого пороти, бо нікого не вбили!... І тяжко побитих не було... як не рахувати зломаної ноги різника Янчика. Тої ноги ніхто не зломив йому. Ту ногу він сам зломив собі, коли впав на каміний поріг своєї власної хати.

— Сам собі винен! — казали всі свідки тої пригоди. — Сам собі винен, бо був пяний. Як би був так дуже не впився, то був би не впав так нещасливо тоді, коли його, з його власної хати викидали пані гості. Як би був так багато не пив, то був би не впився. Як би не був пяний, то був би на порозі не пікнувся. То помалила його і ногу зломила йому його власна горівка!

Коли різник почув біль, він витверезився. Став ревіти, як підрізаний, та незарізаний бик. Він навчився так ревіти мабуть від тих биків, що їх сам різав.

— Чого ви кричите так, що аж в ухах лящить? — спитала одна баба з докором. — Ви повинні були від тих биків, що їх ріжете, навчитися, як терпіти біль і так дуже не кричати. То не штука без крику і без скімління різникові дивитися, як тече кров не з нього самого, а з підрізаного ним бика, або з невинної корови!

Баба мала злість до різника, бо стара корова, яку він від неї купив був і зарізав, довго мучилася, заки вснула на віки. Дивним дивом, підрізана корова лежала тихо. Різник стояв коло підрізаної і дивився, як з неї плила кров. Тепер баба мстилася, пригоровююючи:

— Корові було ще гірше як вам, бо ви її різали на смерть, а вона бідна не робила такого гвалту. Допуст Божий, тай годі!

— Ратунку! — заревів різник. — Біжіть до Дідика. Дідик нехай прийде сюди!

Знахор Дідик був сільським доктором. Він всякі хороби зашіптував, лікував найрізнішими зіллям і ріжними корінцями. Був на цілу околицю славний з того. Та найбільше вславили його поломані кости. В Іванчиках і в цілій околиці селяни казали, що поломаних костей жаден доктор не зложить так добре, як знахор Дідик. Складати кости навчив його батько, котрий ту штуку знав від свого діда і прадіда. Вправу Дідики могли мати, бо в Іванчиках поломані кости бували не лиш на свято Івана. Кожне весілля кінчилося якоюсь пригодою. Не диво, що різник Янчик, доміркововуючися, що його нога зломана, приказав того Дідика покликати до себе.

Люди, що окружили Янчика, ще не витверезилися і безрадно стояли навкруги нього, не знаючи, що їм робити.

— По Дідика пішліть! — Янчик знов закричав.

— Та не знати, де нині знайти його, — замітив один, що ледви держався на ногах.

— На кінці язика! — Янчик заревів.

Аж якась баба, що саме тепер надбігла і була досить твереза, розкудкудакалася:

— Чи ви в театрі? Чи то цигани медведя привели на ланцюху? Чи ви може гадаєте, що то не корова поломаний реве, а ангели-херувими співають? Та бодай до хати занесіть його! Я біжу по Дідика.

(Дальше буде).

•З ДНЯ•

МІЖНАРОДНІ ГІЄНИ.

По правді сказати, ми, українці, не маємо чого так дуже симпатизувати з чехами. Це люди підступні і зрадливі. Вирвавшися зневолі та добившися своєї самостійности, вони давай давити слабшого. Ніхто не був задоволений з їхнього панування. Ні німці, ні словаки, ні українці, ні мадярі. Здається, що і поляки були незадоволені, але їх у Чехословаччині було так мало, що ніхто не звертав на них уваги.

Одначе найбільше з усіх, за старим, традиційним звичаєм, були гнетені таки ми. Бо не було за нами кому упімнутись. Інші народи мали свої армії, тож могли переконливо упімнутись за своїми краянами. А ми?

РОЛЯ ПОЛЬЩІ.

Одинокою потіхою для нас може бути це, що серед гнету (так кажуть фільософи і пророки) люди виплекують високі моральні цінності, які на далеку мету перемагають фізичну силу. Потішаймося тим.

Зате поляки в останньому конфлікті дали ще раз наявний доказ, що вони належать до так званих „народів-шакалів".

Шакаль, як хто того не знає, це таке сотворіння, завбільшки лиса, яке вештається по нетрах і дивиться, чи якийсь сильний звір не залишив за собою якогось падла; а також дивиться, чи якесь звіря, зранене, чи знеможене, не зачинає конати. Коли шакаль переконається, що якесь звіря зранене, або знеможене, то він поволі підступає до нього й обережно переконується, чи воно справді вже не має сили. Переконавшися, що якесь звіря конає, він тоді з „великою відвагою" кидається на нього і рве на шматки.

ТАК ПОСТУПАЄ ПОЛЬЩА.

Саме в такий спосіб поступає Польща. Переконавшись добре, що Чехословаччина конає, що її будуть розбирати інші, Польща давай висувати свої домагання до 80,000 тешинських поляків. Давай слати свою армію на границю Чехословаччини і давай, наче каліка, наслідувати у всьому Гітлера.

В такий шакальський спосіб Польща поступає також з нами. Вона тепер у злочинний спосіб переслідує нас і старається нас стерти з лиця землі, бо знає, що ми нині в дуже тяжкому положенні.

МИ ТЕПЕР ЗРАНЕНІ.

Польща дуже добре знає, що український нарід є нині „зранений". Вона знає дуже добре, що московський дикун також старається всіми силами „доконати вдову сиротину". Польща знає, що ми, українці, зводимо завзяту боротьбу з московським дикуном, який старається вихолостити наш нарід з усяких відрубних національних почувань і обмосковити його до самого ґрунту. Польща добре знає, що ми тепер у такому невідрадному положенні, що у випадку війни Совєтів з Польщею ми фактично не зналиб, що робити, котрого ворога вважати страшнішим.

Знаючи це все, Польща в жорстокий спосіб глумиться над нами і пускає в рух усі свої сили, щоб нас на західньо-українських територіях вигубити.

МИ МОГЛИ БИ БУТИ СИЛЬНІ.

В тім критичнім положенні одна гадка є для нас потішлива: ми є великий нарід і моглиби бути сильні. Колиб нас було лиш кілька міліонів, то положення наше булоб може безвиглядне. Алеж нас є 45 міліонів. Якби ми скупчилися в одну свідому і геройчну націю, то впродовж 24 годин струтилиб зо себе всяких шакалів і галапасів. Отож від нас самих залежить, що з нами буде.

Ці жорстокі переслідування таки не пропадають цілком на марно. Вони саме роблять це, що ми стаємо сильною, з'єдиною, геройчною нацією. А на висліди того вже не треба буде довго ждати.

НОВА ДОБА.

Останні події переконали наглядно всіх, що границі котроїнебудь держави вже не є такі незмінливі. Ми є свідками, як усі покривджені народи домагаються самовизначення і їх домагання знаходять зрозуміння навіть у тих, що мають силу. Ні француз, ні англієць нині не хоче боротися за те, щоб чехи панували над німцями, чи іншими народами.

Ми вступаємо в добу, в якій на чергу може прийти справа всіх гнетених національних меншин. По Чехословаччині піде Польща, за Польщею Румунія, а далі Совєти. Гнобителі мусять зникнути з лиця землі. Тоді щойно настане сталий мир на землі.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ДІТРОЙТ, МІШ. Квартальні збори Тов. У. Н. Союзу, від. 292., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в годині 12:30 пополудні, в гали У. Н. Дому, 4655 Martin ул. Тому, що маємо важні справи до полагодження, просимо, щоби всі члени точно начас явились. Минулого тижня секретар порозсилав плачення проценту до У. Н. Союзу до членів, котрі свого часу побрали позички на свої грамоти. Декотрі члени не платять від 1933 року. Отож прошу старайтеся платити хоть процент. Цю карточку і гроші належиться принести до секретаря. Рівнож пригадую, що відділ проголосив кампанію за новими членами. Панове, ми мусимо до кінця року дістати тридцять нових членів. Маймо на увазі той клич, що в лучности сила. Най кожний думає, як сказав наш поет Іван Франко „Памятай, що на тобі міліонів стан стоїть, що за долю міліонів мусиш дати ти отвіт!" Я вірю, що як ми тільки трошки доложимо сил, то не тридцять, але пятьдесять членів дістанемо. Не робить ріжниці, старші чи діти, а особливо молодь! Іще раз молодь! Їх є ще подостатком таки між нашими членами. — І. Форись, предс.; І. Андрусевич, кас.; Петро Кізел, секр.

КЛІФТОН, Н. ДЖ. Звичайний мітинг Товариство Українська Січ, від. 182., відбудеться в неділю, 9. жовтня, в годині 2. пополудні, в парохіяльній гали, 45-47 Говп Ев., Пасейк Н. Дж. На порядку нарад важні справи. Тому проситься всіх членів прийти на збори. Довгуючих членів напоминається прийти і вирівняти свої залеглі вкладки, бо інакше будуть суспендовані. — Іван Живіцький, пр.; Григорій Яськів, секр.

НАГЛЯДАЮТЬ ПЕРЕСУНЕННЯ ГРАНИЦЬ.

Це міждержавна комісія, котра має опрацювати подробиці перенесення судетських країв до Німеччини. Встановлено її на конференції 4 великих держав у Мінхені. До неї належать (зліва направо): сер Невил Гендерсон, британський амбасадор у Німеччині; д-р Войтех Матни, чеський представник у Берліні; Андре Франсуа-Понсе, французький амбасадор; барон Ернст фон Вайцзекер, секретар німецького міністерства заграничних справ, предсідник комісії; та д-р Бернардо Атоліко, італійський амбасадор.

ХМЕЛЬНИЧЧИНА 1648—1649 Р. У ПОЛЬСЬКИХ ВІРШАХ

(2)

Таксамо Кучваревич підкреслює український характер Хмельниччини:

Нє вспомнє под Корсунєм
 яко крваве зноє
Сончил з цнеґо рицежа,
 ґди руске подвоє
Яко шкарлатєм якім крвйон
 скропйоне били,
Ґди україньске поля крвавон
 росен піли".

Для автора поеми „Сатир Подґурскі": „Ґлувні ляхом Русь непшияцєлє". Він зазначує, що по корсунській битві

„Так ґди сен здрайцом зразу
 пощенціло
Цо живо зараз на войне
 кшикнело,
Вшистка правє Русь з кожения повстала.

Мета повстання, на його думку була одна:

Правє сє на то здрайци
 засадзілі,
Би ляхув з Русі до щенту
 вибілі.

Автори польських віршів не тільки відчували національний антаґонізм до козаків і до українського народу. Для них козаки „непшияцєль сиросьни", „зла черь", „козак бжидкі", „смєцє взгардзоне". Бялобоцкі каже про козаків: „Нуж в іншних мєйсцах жаби оживайон козацке, ктурє з єзьор Днєпру встайон", а нарікаючи на польську нерішучість зпочатку 1649 р., кличе траґічним голосом:

„Тосьми так жміє руске
 угласкалі,
Жєсьми сє лєдвє над Віслон
 зосталі!"

Не менше виразно як національний антаґонізм до козацької маси, поляки відчували й антаґонізм релігійний. Зіморович вкладає в уста ніби православного Дороша такі слова:

„Матка наша єст церкєв
 повшехна, тей маткі
Відзондз тисьонцкроць ґорше ніж поґани дзяткі,
Мусялєм собє брацтво тих
 виродкув збжидзіць,
Мушє сє маткі такєй (одпусьцє мі!) встидзіць!

Релігійні змагання та пляни Хмельницького після зборівського миру характеризує Бялобоцкі так:

Косцьоли з кільку воєвідзтв
 випера,
На виніщенє унії нацера
Україньске хце своє схізматикі
В сенат осадзіць, виґнаць
 католікі
З воєвудзтв кільку.

Правда, ми маємо докази, що козаки вбивали і православних, але лише тоді, коли вони прислугувалися ворогові. Напр. Кушевич оповідає, що козаки викололи очі та обтяли руки православному черцеві з Буська, тому, що він був польським шпигуном. Козаки руйнували майно православних панів, таких, як київський воєвода Кисіль, що сам про себе говорив, що він „ґенте Рутенус, націоне Польонус". Козаки — впевняють польські історики — для грошей мучили і вбивали православний нарід і духовенство, тому Хмельниччина це ніякий національно - релігійний рух, лише взичайне грабіжництво. На це нема ніяких доказів, лише Б. Зіморович у вірші „Козачизна" та „Бурда козацка" каже, що „священиків, хоч скрилися в церкві, при престолах, наче худобу, сікли на жертву, що кров нераз очі Пречистої на образі залила, коли мальованим святим уста витинали, очі виколювали, наче живих із янчарок (рушниць) стріляли". Не лише духовні, але й світські православні гинули — впевняє Зіморович. „Хтонебудь нагодився, тому що був чоловіком, а не хлопом з України, вбивали безпардонно"..

Та це ніяка історична правда, лише фантазія Зіморовича. Навпаки, православне духовенство в Україні і в Червоній Русі (Галичині) сприяло Хмельниччині. Львівський міський радний Кушевич подає приклад, як прихильно віднеслися в 1648 р. до Хмельницького православні черці з Крехова.

Політичні пляни Хмельницького очистити Україну від поляків і здобути для православія рівноправність наповнюють Бялобоцкого обуренням:

„Ово цо на мисль нападнє
 ґлупєму!
Хце доказоваць і здолаць
 вшисткєму.
Яко жеч страшна, правє
 оплакана,
Патшце, кеди хлоп взбія
 сен на пана!

Для автора вірші „На погром Гетманув под Корсунєм" це найгірший стид, що шляхтичів побили — хлопи!

Снадзь би снаднєйша од
 непшияцєля
Понесць шванк такі, алє
 нє од Хмєля,
Смєці взґардзоней! Цо найвєнцей болі,
То же юж хлопскєй блізцизьми нєволі.

Бялобоцкі впевняє, що не хоробрість козаків, лише власні гріхи поляків, були причиною, що поляків Бог упокорив і виставив на посміховище перед усім світом. Він радіє, що поляки жорстоко карали українські села та міста:

На пшиклад потомни,
Жеби то помял наруд
 вяроломни,
Же паном тшеба пшиклад
 вольни даваць,
Іх чціць і слухаць, пши
 бунтах нє ставаць!"

Над тим самим падькає Зіморович:

„Чеґосьми нєщенсліві людзє
 дочекалі!
Слудзи нам, гей нєстетиж,
 слудзи пановалі,
Насі власні найміці, смродліві ґнойковє,
Нам, паном свим дзєдзічним,
 уседлі на ґловє".

А Кучваревич аж у роспуку попадає на згадку, як то хлопи під Збаражем молотили вельможних панів ціпами та рубали косами:

Яка там бітва била,
 вспомнєць, моцни Боже!
Страх біє на чловєка! Ґди
 юж чим кто може
З козакув, єдні з кіймі, а
 другзи з косамі,
З осмальоним ожоґем, з
 сєкерон, з цепамі
Ку нашим ослєп правє
 вальон сєн. О встидзє!
Чим венц хлоп снопи біял,
 з тим до бою ідзє.
Так сєн она ґромада навалєм сипала
Вжешцонц по руску „бийте!", по татарску „гала!"

— — — — — — —

Щодо самого Хмельницького, то, сомособою, не знаходимо у польських віршописців із тих часів великих комплиментів. Він для них передовсім „здрайца", „лотр", кровожадний тиран, „хлоп" і т. д. Автор „Цось новеґо" жалкує лише одного, а саме, що Хмельницький умер на ліжку, а не на шибениці, як мазурський ватажок опришків Маслав. Для Зіморивича Хмельницький „ганебнеґо уродзеня, пшевротнеґо умислу"; для автора вірші „Жалосьни лямент" він „ґруби руснак"; для Бялобоцкого він „крокодиль". Автор „Цось новеґо" глузує собі з луцького єпископа, який у сенаті твердив, що Хмельницький вчився фільософії: „А подобно з нім веспул, бо так бардзо твердзіл, же знаць доводнє, же то вєдзял".

(Дальше буде).

Найважніше.

— Я хотілаб говорити з артистом, що малював той образ.

— Пані позволять, що я представлюся.

— Ах, дуже мені приємно. Чи не моглиб ви мені сказати, де купувала та пані свою сукню, в якій ви її малювали?

ПОДЯКА

До Обєднання Українських Організацій в Америці.

Прошу приняти мою щиру подяку за вислови співчуття, які переслали Ви мені від української іміграції в Америці в листі з 11. 7. 38.

Попри численні писемні вияви співчуття, що їх переслали мені поодинокі особи й організації зприводу смерти мойого чоловіка, поплили теж пожертви для мене від наших земляків ізза океану.

Дякуючи отсею дорогою всім тим жертводавцям, прошу рівночасно всі для мене зібрані грошеві пожертви передати у визвольний фонд і в той спосіб причинитись до дальшого ведення боротьби за здійснення тої великої Ідеї, що за неї боровся ввесь час і зложив своє життя мій чоловік.

Слава Україні!

З належною пошаною

Ольга Коновалець.

Коли доля усміхається до нас, то лише на те, щоби показати нам свої зуби.

Хто чим воює, з того і жиє.

„НЕ БУДЕ ВІЙНИ".

Англійський премієр Чеймберлин відчитує перед радіом свою заяву по повороті з конференції в Мінхені. Він сказав тоді, що йому вдалося запобігти війні.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ.

БОСТОН, МАСС.

Протестуймо, домагаймося свого!

Українська громада, що гуртується при укр. прав. церкві, все і всюди старається помогти українському народові. Вороги нині не лише давлять наш нарід, але не позволяють, щоб найменше словечко про той гніт вирвалося за границю, щоб інші народи не довідались про тяжку долю наших братів. Навіть така достойна особа, як митрополит Шептицький, не може віднестися до чужих народів, бо польська цензура конфіскує його слова.

Через те тимбільший обовязок лежить на нас, іміґрації; щоб ми ріжними протестами розпропаґували перед світом ті жорстокості, що їх завдають нашим братам вороги. Ми в Америці маємо свободу; ми є громадянами цеї вільної землі, тому нам звідсіля вільно відзиватись до світу. Не пропускаймо цеї нагоди. Рішучо домагаймося свого, а коли треба, пішлім навіть своїх представників до чужих держав.

Наша громада рішила влаштувати в найближчу неділю віче, якого ціллю буде запротестувати проти жорстокого насильства поляків на Холмщині і Волині, та проти палення і нищення українських православних церков. Наш парох, о. Каськів, навязав контакт з чужинцями, які готові прилучитися до нашого протесту.

Ми повинні використовувати до тих протестів американців, що мають людяні почування й відчувають кривди інших народів. Їх є багато і вони помагають жидам, еспанцям, китайцям, а в останніх днях чехам, добиватися кращих умов для їхніх народів. Вони помоглиб і нам у боротьбі за наші права. Та треба їх у тому відношенні усвідомити і представити як слід наше положення.

Та притім усім мусимо виказати перед чужинцями, що ми справді хочемо самостійного життя і що вороги нас справді давлять. А можемо це виказати тільки тоді, коли покажемо солідарність і єдність, коли всі гуртом прийдемо запротестувати проти чужинецьких насильств. Коли ми самі розєднані, коли не спішимо масово демонструвати чи протестувати, то це дає слабе свідоцтво про нас самих.

Отож усі повинні спішити на протестаційні віча і своєю участю причинитися до скріплення могутнього голосу, що з одного боку натавруе нинішні тяжкі відносини на українських землях, а з другого боку домагатиметься самоозначення для наших людей.

Н. Давискиба.

ВТІКАЧІ ВЕРТАЮТЬСЯ ДОДОМУ.
Судетські німці, що були втекли з Чехословаччини в Німеччину, вертаються додому, як Чехословаччина згодилася віддати судетські краї Німеччині.

ЯК МИ ПОМАГАЄМО РІДНОМУ КРАЄВІ

НЮ ЙОРК, Н. Й.

Жертви на визвольну боротьбу з нагоди Конгресу Українських Націоналістів та 8-го Зїзду ОДВУ.

Вотервліт, Н. Й.: від. ОДВУ ч. 21 $25; від. ОДВУ ч. 21 $35.20.

Бронкс, Н. Й.: від. 298 У. Н. Союзу $5; від. ОДВУ ч. 22 $26.

Мінеаполіс, Мінн.: від. ОДВУ ч. 32 $50.85 (з академії); від. ОДВУ ч. 32 $56; з пушки 32 від. ОДВУ $5.23; О. Горбунь $1.

Клівленд, О.: Окружна управа ОДВУ $12.62; від. 251 УНС (Запорозька Січ) $5; від. 102 УНС (бр. св. Петра й Павла) $10; від. 336 УНС (тов. „Сокіл") $5; від. СУА ч. 30 $5; українська греко-католицька парохія св. Петра й Павла $25; від. ОДВУ ч. 8 $50; від. 364 УНС (бр. св. В. Великого) $10; від. МУН ч. 8 $10; жіночий відділ ОДВУ ч. 8 $10.

Гвілінґ, В. Вірджінія: сестр. Пресв. Діви Марії $5; від. 56 УНС (тов. ім. Т. Шевченка) $5; злучені орґанізації $30.

Бріджпорт, Конн.: К. Кушляк (від від. УЧХ) $25 на визвольну боротьбу, $5 на скитальців; від. УЧХ ч. 5 $5.

Віліментик, Конн.: В. Гірчиця $1 на визвольну боротьбу, $1 на політичних вязнів.

Лудлов, Масс.: М. Федорів $1.

Джемейка, Н. Й.: бр. св. Юрія $10.

Ірвінгтон, Н. Дж.: І. Пасічник $1.25.

Йонгставн, О.: від. 140 УНС $5; від. ОДВУ ч. 28 $10; від. ОДВУ ч. 37 $5; від. 274 УНС $10; від. МУН ч. 13 $5; укр. правосл. церква св. Петра й Павла $5; Українсько-американський Клюб $2.50; сестр. св. Покрови $2:50; П. Сільчак $1; бр. св. І. Хрестителя $5.

Гартфорд, Конн.: бр. св. І. Хрестителя, від. 277 УНС, $10; Український Громадянський Клюб $10; від. ОДВУ ч. 5 $40; від. МУН ч. 21 $10.

Вест Істон, Па.: М. Колодруб $2.

Асторія, Н. Й.: від. ОДВУ ч. 1 $50; Укр. Демократичний Клюб $25; бр. св. Николая, від. 5 УНС, $10; від. УЧХ-ОДВУ ч. 24 $15; Український Молодечий Клюб $5.

Стейт Конетікот: Українська Стейтова Політична Орґанізація $50.

Шікаґо, Ілл.: від. МУН ч. 1 $7; окружна управа ОДВУ $50; від. ОДВУ ч. 47 $10; Петро Дідик $5; від. ОДВУ ч. 2 $10; від. УЧХ-ОДВУ ч. 12 $15; П. Плетяк і п. Булка по $1; від. УЧХ-ОДВУ ч. 10 $10; від. ОДВУ ч. 46 $50.

Ню Йорк, Н. Й.: бр. св. Володимира Великого $10; від. ОДВУ ч. 10 $50; від. ОДВУ ч. 11 $25; тов. „Тернопільщина" $10; тов. „Дністер", від. 361 УНС, $25; від. УЧХ-ОДВУ ч. 1 $10; Центральний Комітет Українських Національних Орґанізацій $10; від. 204 УНС $60; українська православна церква св. В. Великого $10; В. Авраменко $5; Т. Ольшанський $5.

Гемтремк, Міш.: від. ОДВУ ч. 4 $25; тов. ім. М. Шашкевича, від. 94 УНС, $25; від. МУН ч. 2 $25; від. СУА ч. 26 $25.

Філядельфія, Па.: від. ОДВУ ч. 12 $50; від. 339 УНС $5; від. 83 УНС (тов. ім. І. Франка) $5; від. УЧХ-ОДВУ ч. 19 $55.50; від. 375 УНС $5; від. 105 УНС (бр. св. Володимира) $10: централя Союзу Українок Америки $10; Українсько-Американське Товариство $10; від. ОДВУ ч. 12 $15.

Когоз, Н. Й.: від. ОДВУ ч. 13 $38.20; П. Білінський, член 13 від. ОДВУ $10.

Джерзі Сіті, Н. Дж.: від. ОДВУ ч. 75 $10; А. Кулич $5; від. 70 УНС $10; від. МУН ч. 19 $10.

Пасейк, Н. Дж.: від. ОДВУ ч. 18 $10; І. Ладичка $1; від. ОДВУ ч. 34 $15; від. УЧХ-ОДВУ. ч. 6 $10; українська православна церква $5; І. Лодин $2; від. 42 УНС $5; від. МУН ч. 14 $5.

Рочестер, Н. Й.: від. ОДВУ ч. 20 $20; від. УЧХ-ОДВУ ч. 17 $50 на санаторію, $5 на визв. боротьбу.

Сиракюз, Н. Й.: Укр. Жін. Гром. Клюб $5; від. 282 УНС $5; від. ОДВУ ч. 9 $5; від. 39 УНС (бр. св. Петра й Павла) $5; В. Прибило $1.

Алентавн, Па.: від. ОДВУ ч. 23 $30; Укр. Гром. Клюб $10; від. УЧХ-ОДВУ ч. 9 $10; Марія Рудакевич $1.

Дітройт, Міш.: від. ОДВУ ч. 24 $50; від. 75 УНС $5; від. 183 УНС $5; від. УЧХ-ОДВУ ч. 16 $15; від. ОДВУ ч. 24: з пушки $1.01, д-р І. Грибик $2. А. Котович $1, Ф. Гузій $1.

Вілмінгтон, Дел.: від. ОДВУ ч. 35 $10; Укр. Гром. Клюб $10.

Бабилон, Н. Й.: від. ОДВУ ч. 39 $10.

Бруклин, Н. Й.: від. ОДВУ ч. 43 $10; від. 310 УНС (тов. „Дністер") $5; від. 158 УНС $10; від. 325 УНС (тов. „Січ") $10.

Честер, Па.: від. ОДВУ ч. 51 $10; від. 156 УНС (тов. ім. Т. Шевченка) $5; від. УЧХ-ОДВУ ч. 18 $10; Український Народній Дім $20; від. СУА ч. 2 $15; від. 237 УНС (бр. св. Духа) $25; Укр. Політ. Товариство ім. І. Франка $5.

Нюарк, Н. Дж.: від. ОДВУ ч. 70 $10; від. 219 УНС (тов. ім. Грушевського) $10; від. УЧХ-ОДВУ ч. 22 $10; 1-ша сотня Укр. Січових Стрільців $5; сестр. св. Покрови $5; співацьке товариство „Бандурист" $5.

Бетлегем, Па.: від. 288 УНС $10; від. ОДВУ ч. 78 $5; Демократичний Клюб $5; від. ОДВУ ч. 78 (збірка між членами) $8; від. 47 УНС (сестр. ім. О. Басараб) $5; від. УЧХ-ОДВУ ч. 23 $5; М. Брус $10.56 (збірка з поминків бл. п. Д. Підгайного).

Бриджпорт, Па.: К. Сарабун $1.

Менчестер, Н. Г.: від. СУА ч. 45 $5.

Пітсбурґ, Па.: Збірка на весіллі гром. Майношів $13.25; Українська Народна Поміч $50.

Сейнт Джордж, Н. Й.: від. 211 УНС $10.

Бостон, Масс.: окружна управа ОДВУ на визвольну боротьбу $100, на пресовий фонд „Націоналіста" $10, на оборону Лемківщини $10, рідні вожда $5.

Тонтон, Масс.: від. ОДВУ ч. 40 $25; з панахиди $12.

Сентрал Фолс, Р. Ай.: від. ОДВУ ч. 44 $10; П. Бенковський $5.

Сейлем, Масс.: від. МУН ч. 12 $10.

Герісон, Н. Й.: від. 64 УНС $10.

Байон, Н. Дж.: бр. св. Михайла, від. 213 УНС, $5.

Арнолд, Па.: Український Народній Дім $21.65.

Ню Гейвен, Конн.: від. 370 УНС $10; від. УЧХ-ОДВУ ч. 4 $5; К. Марущак передав зо збірки з 50-літнього ювилею гром. Плугівських на визвольну боротьбу $6, на Рідну Школу $6.25.

Валінґфорд, Конн.: від. 54 УНС $10.

Стейт Ню Джерзі: Стейтова Українська Політична Орґанізація $180.

Елізабет, Н. Дж.: від. 234 УНС $15; від. 37 УНС (сестр. „Любов") $10; від. ОДВУ ч. 65 $20; від. УЧХ-ОДВУ ч. 21 $5; від. 3 УНС (тов. „Січ") $10; від. УЧХ-ОДВУ ч. 20 $5.

Ню Брітен, Конн.: від. УЧХ-ОДВУ ч. 7 $25.

Брістол, Конн.: Укр. Жіноче тов. „Любов" $5; від. 390 УНС $5.

Акрон, О.: від. 295 УНС $10.

Кембел, О.: від. 218 УНС $15.

Сінгеґ, Н. Дж.: від. МУН 18 $11.45.

Ембрідж, Па.: від. ОДВУ ч. 36 $4.

Разом $2,589.02.

Центральна управа ОДВУ.

НЮ ЙОРК, Н. Й.

З весілля на визвольну боротьбу.

На весіллі гром. Марії та Михайла Філів, що віддавали свою донечку Катерину за п. І. Макаренка, 17. IX. 1938 р., гості зложили щирі жертви на поміч українським політичним вязням. Збірку заініціювала пані Анастасія Душникова, яка разом з п. О. Кібюком перевела збірку. Зібрано $9, які переслано через центральну управу ОДВУ на призначену ціль.

Гість.

НЕРОЗУМНИЙ РУМУН.

Один румунський вояк заложився, що випє літру бензини, а опісля вложить горіючий сірник до уст. Коли це зробив, в його устах занялася бензина й нерозумний, але й нещасний чоловік згинув у жахливих муках.

ЗБОРИ ВІДДІЛІВ У. Н. СОЮЗУ

ГАМТРАМК, МІШ. Триквартальні збори Тов. ім. Маркіяна Шашкевича, від. 94., відбудуться в неділю, 9. жовтня, в год. 1:30 пополудні, в Укр. Хаті, 2240 Ґрейлінґ ул. Маємо багато справ до полагодження. Буде також справоздання фін. секретаря і контр. комісії за 9 місяців. Тому обовязком кожного члена є бути приявним на тих зборах і послухати того справоздання фінансового, як також інших справоздань. Проситься родичів, котрі мають діти, що ще не вписані в члени У. Н. Союзу, щоби це зробили сейчас. Також дається до відома тим членам, котрі були присутні до фотографії, що коли хто з членів хотів би мати таку фотографію на памятку, то нехай зголоситься до фінансового секретаря, п. Заблоцького і замовить собі фотографію. Уряд буде робити лише стільки фотографій, скільки члени собі замовлять. Одна фотографія коштує 25 ц. — М. Шаран, секр.

ТАРЗАН СМІЛИВИЙ. (27)

Коли Тарзан відмовивсь опустити Марію вниз, вона хотіла кричати рятунку. Але заки вспіла видати з себе окрик, Тарзан сильно заткав їй одною рукою уста. „Тихо будьте, бо стягнете на себе увагу ворогів!" Тарзан догадувався, що в тих околицях чимало післанців племени замбеґу. Дівчина, успокоївшися, запитала: „А хто ви такий?"

„Хто я, це не грає тепер ролі. Ви називаєтеся Марія Брукс і ви є донька д-ра Брукса". Дівчина із здивуванням потакнула. Тарзан відразу пізнав її по рисах її обличчя. Вона мала щось подібне до старого доктора. „А звідки ви знаєте моє назвище?" — запитала вона. „Я знаю не лише ваше назвище, але також знаю вашого батька. Я прийшов забрати вас до нього".

„Ви знаєте, де мій батько?" — врадувана дівчина закликала. Тарзан знов пригадав їй, щоб говорила потихо. „Де є мій батько?" — з великим зворушенням повторила Марія, обіймаючи Тарзана за шию. Вона в одній хвилині вичитала з очей Тарзана, що він є приятелем її батька. А тому вона віднеслася з таким теплим чуттям до нього.

А Джеф унизу чекав на них і напружував свій слух, щоб зловити їх розмову. Нарешті він відізвався: „Маріє, де ти?" Марія відповіла: „Нічого, Джеф, я безпечна. Зачекай, ми зліземо вниз". Голос Марії був спокійний. Та всетаки Джеф не довіряв, що все гаразд. Він підозрівав, що той білий дикун уплянував якийсь підступ.